

Kipu sosiaalisena ulottuvuutena

Yhteiskunta, mikä on materiaalisesti ja teknologisesti kehittyneempi kuin koskaan aikaisemmin, luo edellytykset uudelleenlaiselle reaaliaikaiselle läsnäololle ja lävistää kaikki elämän osa-alueet. Tuotantoyhteiskunta tuntuu vaativan jatkuvaa uudelleen suhtautumista, virtuaalisen Minän mahdollistumista sosiaalisen todellisuuden häilyvyyteen nähden.

Mitä siis on olla täällä - läsnäolevana? Mitä on olla osallinen sosiaalisessa todellisuudessa, missä maailma ei tarkoita solipsista imploosiota, vaan yhteistä ja jaettua merkityksien maailmaa? Kuinka modernin teloksesta, päämääräsuuntautuneisuudesta, irrotettu yksilö voi todellistaa jälkitraumaattisessa fetissikulttuurissa, missä subjekti pelkistetään esineiksi ja tuotannon hyödykkeeksi? Missä (kysymys on ennen kaikkea tilasta - siinä mielessä kuin suhteellistumme toisiin tai toiseen nähden) olisi ylipäätään mahdollisuus ”autenttiselle läsnäololle”?

Sosiaalisen todellisuuden autioituessa virtuaalisuus ottaa vallan ja erityisesti tunne-elämän kustannuksella; ruumiillisuus ei kuitenkaan katoa kuvasta eikä materiaallinen maailma hajoa puhtaaksi simulaatioksi, merkkileikeiksi ja kuvastojen viittaukseksi kuvastoihin. Erityisesti lihassa, täälläolon faktuaalisuuden kantajassa, haavautuva ruumis palautetaan traumaattisesti jonakin elettyä ja affektiivisesti koettuna (sanan vahvimmassa merkityksessä) eikä vain konstruktivisena representaationa. Kuolema, kipu ja kärsimys säilyvät loppuun asti merkityksellistämisen horisonttina, viimeisenä suurena kertomuksena, kun virtuaalisuuteen kadonnut organismi ottaa vielä kerran yhteyden maailmaan.

Väkivallassa, kaikessa yksilön vapaasta tahdosta riippumattomassa toiminnassa, yksityinen kohtaa julkisen sfäärin spektaakkelissa, mikä on yhtä aikaa traumaattinen, pelottava ja kiihottava. Kenties infantiilissa kulttuurissa, missä kaikki halumme voidaan tyydyttää, lopulta vain kuolemassa ja väkivallassa ruumis avataan mahdollisuuksien kaleidoskooppina tuntea jotain.

Mitä voimme siis ylipäätään sanoa - tässä - kivusta ja kärsimyksestä ilman, että muutamme välittömästi ymmärretyn kokemuksen syvyyttä joksikin vieraaksi ja pinnalliseksi. Parhaimmillaan taide voisi kenties olla se merkityksiä avaava keino, jolla avautuvaa maailmaa ei redusoitaisi mihinkään tiettyyn kontekstiin, missä se tulisi joksikin ennaltamäärätyksi ja käsitettäväksi objektiksi.

Taideteoksien vastustaessa absoluuttista merkitystä, kenties resistanssi kaikkeudessaan voi tarjota kriittisen suhtautumisen, dekonstruktion tilan, niihin vallan struktuureihin, jotka – väkivaltaisestikin - todellisuuttamme rakentavat. Näin taiteessa toteutuisi jatkuva uudelleen lausuttu yritys kokea arkitodellisuuden ratkaisut ja niitä koskevat kiistat ylipäätään mielekkäinä.

K. Vehosalo